

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ
І ПРАВА”
(для магістрів)**

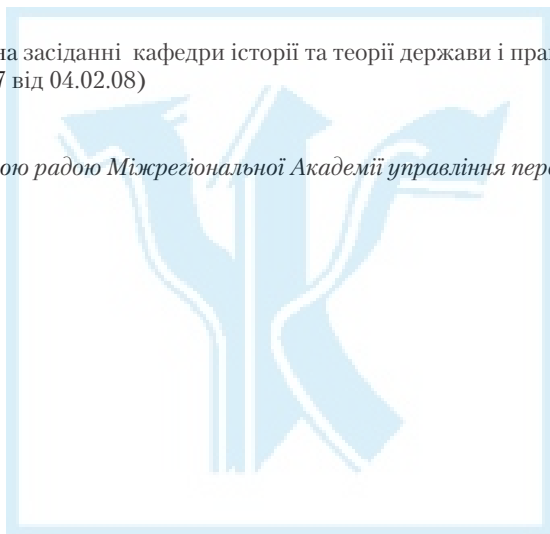
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

Підготовлено професором кафедри історії та теорії держави і права
К. Г. Волинкою

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 7 від 04.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Волинка К. Г. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права” (для магістрів). — К.: МАУП, 2008. — 18 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, загальні вказівки щодо організації самостійної роботи, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права”, а також список літератури

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс “Актуальні проблеми теорії держави і права” розрахований на навчально-освітній рівень “магістр” і передбачає поглиблене вивчення основних проблем виникнення, розвитку і функціонування держави і права на вищому теоретичному рівні. Метою вивчення цього курсу є надання отриманим у процесі вивчення загальної теорії держави і права знанням, системності, методологічної єдності.

Навчальний курс передбачає ознайомлення з широким колом державознавчих і правознавчих концепцій, які містяться в працях вітчизняних і зарубіжних авторів, широке використання сучасних даних інших наук (філософії, політології, історії та ін.). Провідними ідеологічними засадами у вивченні цієї дисципліни є ідеї пріоритетності прав і свобод людини і громадянина, правової соціальної держави, панування права і верховенства правового закону, демократії, законності.

Мета курсу — забезпечити поглиблене засвоєння студентами-магістрами основних загальнотеоретичних проблем у теорії держави і права та вивчити основні теоретичні підходи до їх розв’язання..

Завдання курсу — всебічно сприяти розвитку у студентів самостійного юридичного мислення; оволодінню базовими теоретичними знаннями та навичками практичної поведінки в правовому середовищі; формуванню у студентів позитивної правосвідомості і правової активності; активної політичної і громадської позиції; усвідомленню студентами незаперечної цінності прав і свобод людини і громадянина.

У результаті опанування даного курсу студенти повинні:

- *знати* існуючі в сучасній теорії держави і права проблеми і наукові підходи до різних явищ державно-правової дійсності;
- *уміти* аналізувати різні позиції та аргументовано висловлювати своє ставлення до розв’язання загальнотеоретичних проблем.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота над навчальним матеріалом є індивідуальним видом роботи на семінарах, конференціях, передбачає виконання практичних завдань і контрольних робіт. Вона здійснюється відповідно до навчальних планів, навчальної і робочої програм з дисципліни.

Метою самостійної роботи студентів є:

- забезпечення фундаментальної загальноосвітньої та практичної підготовки студентів;
- засвоєння методів самостійного вивчення навчального матеріалу, навичок пошуку глибших знань;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного студента;
- оволодіння студентами культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, формування власної точки зору на питання, що вивчаються.

Ефективність самоосвіти, яка є одним з основних методів навчання студентів, визначається постійністю, послідовністю і наполегливістю в роботі з навчальним матеріалом, здійсненням самоконтролю, систематичністю занять, вмінням поєднати практичні навички з теорією.

Самостійна робота студентів денної форми навчання починається після вступної лекції, на якій викладач дає основні рекомендації щодо методики самостійного опанування дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права”.

Основні форми самостійної роботи:

- робота з підручниками та посібниками;
- робота з науковою літературою;
- самостійне вивчення окремих тем і питань до семінарських та практичних занять на основі навчальної, монографічної літератури, документів, матеріалів, періодичних видань;
- підготовка реферату;
- підготовка до аудиторної контрольної роботи;
- підготовка до консультації з викладачем;
- підготовка до заліку та екзамену.

Робота з літературою

Студентові варто працювати одночасно з двома-трьома підручниками.

У списку літератури з кожної теми курсу подано монографії і статті вітчизняних вчених та правознавців близького й далекого зарубіжжя. Проте не обов'язково обмежуватися цим списком.

Перш ніж розпочинати вивчати монографію чи статтю, рекомендується ознайомитися з відповідним розділом підручника, щоб мати

загальне уявлення про досліджувану проблему. Працюючи з монографією, найбільш цікаві факти, судження й висновки доцільно занотувати, обов'язково посилаючись на автора.

Якщо у науковій літературі зустрічається незрозуміла дефініція, обов'язково треба звернутися до відповідних словників чи довідників.

Екзамени та заліки є підсумковими формами контролю знань студентів і проводяться у письмовій формі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
з дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА”

№ пор.	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4
1	Загальна характеристика сучасних проблем теорії держави і права	–	Загальна характеристика сучасних проблем теорії держави і права
2	Загальнотеоретичні засади сучасного державознавства	Загальнотеоретичні засади сучасного державознавства	–
3	Теоретичні і практичні проблеми розбудови соціально-правової держави	Теоретичні і практичні проблеми розбудови соціально-правової держави	–
4	Сутність права в сучасній юридичній науці	Сутність права в сучасній юридичній науці	–
5	Теоретичні і практичні проблеми механізму правового регулювання	Теоретичні і практичні проблеми механізму правового регулювання	–

1	2	3	4
6	Проблеми юридичної відповідальності, законності і правопорядку		Проблеми юридичної відповідальності, законності і правопорядку
7	Сучасні проблеми формування правосвідомості і правової культури		Сучасні проблеми формування правосвідомості і правової культури
8	Забезпечення прав і свобод людини і громадянина: теорія і практика		Забезпечення прав і свобод людини і громадянина: теорія і практика
9	Проблеми розвитку правових систем і формування світового правопорядку	Правова система України: теоретичні і практичні проблеми	–
Разом годин: 108			

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА”

Тема 1. Загальна характеристика сучасних проблем теорії держави і права

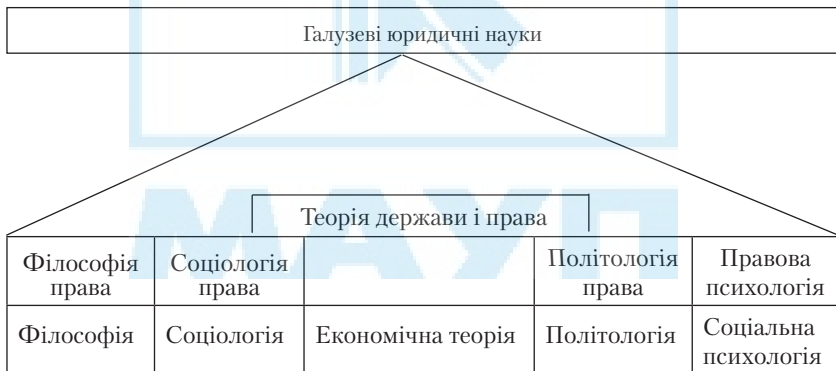
1. Охарактеризувати предмет, завдання і методологію навчальної дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права”.
2. Розкрити місце загальної теорії держави і права в системі суспільних і юридичних наук.
3. Шляхи розвитку сучасної української юридичної науки.

Методичні рекомендації

Готуючись до **першого питання**, студент має зосередити увагу на поняттях “предмет науки”, “метод”, “методологія”. Метод не слід плу-

тати з методикою (сукупністю засобів доцільного вивчення явища). Метод потрібно розглядати як основу ширшого поняття – методології. Питання структури методології різними вченими вирішуються по-різному. Запропонуйте найкращу на ваш погляд структуру. В рамках першого питання поясніть, чому рівень методологічного розвитку правознавства є одним з показників рівня правової культури суспільства.

Під час підготовки до **другого питання** слід зосередити увагу на тому, що теорія держави і права, маючи свій предмет, функції і метод, займає специфічне місце в системі суспільних (неюрідичних) наук. Проаналізуйте її співвідношення з філософією (філософія права як частина загальної філософії започаткувала теорію держави і права, перетворилася на методологічне підґрунтя юриспруденції), економічною теорією, соціологією, політологією, соціальною психологією. Слід пам'ятати, що теорія держави і права належить до системи юридичних наук, об'єднаних загальною назвою – юриспруденція. За класифікацією юридичних наук вона належить до теоретико-історичних наук разом з історією держави і права та історією політичних та правових учень. Проаналізуйте взаємозв'язок теорії держави і права з неюрідичними і юридичними науками використовуючи таку схему:

Вивчаючи **третє питання**, студент має усвідомити, що сучасна українська юридична наука взяла чимало корисного зі спадщини українських та російських правознавців дожовтневого, радянського і перебудованого періодів. Подальші кроки у цьому напрямі сприяли

розширенню і поглибленню правознавчих досліджень. Зверніть увагу на характерні загальні ознаки сучасної української юридичної науки: вона позбулася ідеологічних штампів і стереотипів радянського періоду і сформувалася у самодостатню галузь наукового пізнання; на перший план у правознавчих дослідженнях виходять загальнолюдські гуманістичні цінності; стала досконалішою в методологічному плані; розширилася її організаційна база. Помітним проявом розвитку науки є формування наукових шкіл. Заверніть увагу на їх засновників і зміст наукових досліджень, які вони проводять.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає єдність і диференціація предмета теорії держави і права?
2. Розкрити зв'язок теорії держави і права із суспільною практикою.
3. Охарактеризувати зміст наукових досліджень у галузі теорії держави і права.
4. Які фактори зумовлюють появу нових напрямів у юридичній науці?
5. Визначити етапи та особливості розвитку загальнотеоретичної юридичної науки в Україні.

Теми рефератів

1. Функції теорії держави і права на сучасному етапі.
2. Єдність і дуалізм предмета теорії держави і права.

Література [3; 4; 6; 12; 20; 43; 49; 61; 70; 76; 78; 88; 96; 99; 103; 106; 107; 121]

Тема 2. Проблеми юридичної відповідальності, законності і правопорядку

1. Розкрити методологічні підходи до розуміння сутності юридичної відповідальності.
2. Юридична відповідальність і державний примус, їх співвідношення.
3. Чим характеризуються особливості розуміння законності в правовій державі?

Методичні рекомендації

Готуючись до **першого питання**, студент має усвідомити, що юридична відповідальність є особливим різновидом відповідальності соціальної. Потрібно визначити зміст категорій “відповідальність”, “соціальна відповідальність” “юридична відповідальність”. З’ясуйте і розкрийте сутність юридичної відповідальності як багатоаспектної категорії. Під час розгляду позитивного (проспективного або заохочувального) та негативного (ретроспективного або охоронного) аспектів юридичної відповідальності особливу увагу приділіть останньому.

Застосування засобів державного примусу завжди викликало значну увагу суспільства. Це пов’язується з тим, що відповідальність стосується інтересів різноманітних суб’єктів і соціальних груп. Юридична відповідальність спирається на державний примус, але її не можна зводити до нього, як і державний примус — до юридичної відповідальності (примусове лікування, митний огляд багажу, примусове стягнення аліментів та ін.). У рамках визначення їх співвідношення необхідно навести спільні і відмітні риси категорій.

Під час підготовки до **третього питання** слід зосередити увагу на актуальності визначення законності як багатоаспектного соціально-правового явища, що може виступати як принцип (притаманний лише демократичним державам), метод і як режим. Проаналізуйте еволюцію розуміння законності в юридичній науці. Наведіть приклади сучасних поглядів науковців з цього питання (П. Рабинович, М. Вітрук, О. Поляков, О. Мурашин, М. Кельман, В. Ткаченко та ін.). Розкрийте основні вимоги законності. Студент має з’ясувати, що важливого значення у сучасній юридичній науці та практиці набуває категорія “конституційна законність” як система юридичних засобів, що забезпечують діяльність всіх суб’єктів права на основі Конституції та відповідно до її вимог. Охарактеризуйте її основні ознаки.

Питання для самоконтролю

1. Соціальна відповідальність та її види.
2. Особливості (ознаки) юридичної відповідальності.
3. У чому сутність принципу “презумпція невинуватості”?
4. Тенденції розвитку правопорядку в сучасних умовах.
5. Назвати основні принципи законності, покажіть їх роль та значення.
6. Оцінити стан законності в сучасній Україні.

Теми рефератів

1. Співвідношення законності і правопорядку.
2. Проблеми формування світового правопорядку.

Література [1; 12; 13; 19; 25; 39; 40; 70; 78; 90; 114]

Тема 3. Сучасні проблеми формування правосвідомості і правової культури

1. Місце і роль правосвідомості в системі інших форм суспільної свідомості (політичної, економічної, моральної, релігійної та ін.).
2. Роль правосвідомості в правотворчому і правореалізаційному процесах.
3. Розкрити структуру правової культури суспільства та окремої особистості, їх особливості.

Методичні рекомендації

Готуючись до першого питання, студент має усвідомити, що правосвідомість — одна із сфер суспільної свідомості. Необхідно навести визначення правової свідомості. Свідомість, відображаючи об'єктивні потреби суспільного розвитку, є передумовою і регулятором поведінки людини. Виходячи з цього проаналізуйте роль інших форм суспільної свідомості і місце серед них свідомості правової.

Під час вивчення другого питання необхідно виходити з того, що правосвідомість є необхідною умовою створення норм права, їх точної та повної реалізації. Вона виступає фактором поваги до права. Охарактеризуйте такі особливості правосвідомості, які розкривають її роль у процесі правотворчості і правореалізації. Особливо необхідно звернути увагу на те, що правосвідомість випереджає юридичне право, існує “до” права; діє “паралельно” з ним (уловлює потреби його вдосконалення, визначає зміни і перспективи розвитку права); існує “після” права, тобто є орієнтиром вибору доцільного, оптимального варіанта поведінки в межах норм права. Також охарактеризуйте правосвідомість як інтелектуальний інструмент ефективного використання законодавства, інструмент застосування аналогії закону і аналогії права та і як ідейно-моральне мірило професіоналізму діяльності посадових осіб.

Розкриваючи третє питання, необхідно навести визначення правової культури враховуючи сучасні погляди науковців. Підкресліть тісний зв'язок і взаємодію правової культури і моральної культури. Питання структури правової культури залишається в науці дискусій-

ним. Кожне суспільство виробляє свою модель правової культури, структура якої складається з культури правової свідомості, культури правової поведінки і правової діяльності; проаналізуйте кожну з них. Дайте визначення правової культури суспільства і особи, структуру останньої. Проаналізуйте їх особливості і співвідношення

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає взаємодія права і правосвідомості?
2. Які функції притаманні правосвідомості?
3. Яке існує співвідношення між поняттями “правові знання”, “правові оцінки”, і “правові установки”?
4. У чому полягає соціальне значення правової культури?
5. Яке існує співвідношення між правовою державою і правовою культурою?

Теми рефератів

1. Функції правосвідомості в правовій державі.
2. Проблеми правового виховання студентської молоді.

Література [2; 12; 24; 43; 48; 70; 72; 75; 77; 98; 105]

Тема 4. Забезпечення прав і свобод людини і громадянина: теорія і практика

1. Поняття та еволюція прав людини.
2. Правовий статус особи: його поняття, структура і класифікація.
3. Гарантії прав і свобод особи та їх класифікація.

Методичні рекомендації

Готуючись до **першого питання**, студент повинен зосередити увагу на багатозначності терміна “права людини” Ідея сформувані основні права виникла з потреби захистити людину від тиранічного використання державної влади. Назвіть, на яких правах спочатку була зосереджена увага. Відповідаючи на питання, необхідно проаналізувати основні етапи становлення прав людини. Назвіть, які ідеї мислителів вплинули на розвиток цієї ідеї (Гуго Грацій, Самуїл фон Пуфендорф, Джон Локк, Жан-Жак Руссо, Шарлем-Луї Монтеск’є та ін.). Зазначте, коли виникла потреба в міжнародних стандартах прав людини вперше. Які міжнародно-правові документи підтримують і поширюють принципи та ідеї прав людини?

Під час підготовки до **другого питання** необхідно навести визначення, розкрити сутність правового статусу особи та його принципи.

Проаналізуйте чинну Конституцію України і виявіть принципи правового статусу особи. При цьому слід пам'ятати, що правовий статус особи можна розглядати у трьох аспектах — міжнародно-правовому, конституційному і галузевому. Розкрийте кожний з них. Наукова класифікація прав і свобод є необхідним засобом всебічного їх дослідження. Охарактеризуйте основні сучасні підходи до класифікації прав і свобод, проаналізуйте їх недоліки. В рамках відповіді на питання необхідно навести поділ прав і свобод на громадянські політичні, соціально-економічні, культурні і духовні.

Розглядаючи **третє питання**, слід зосередити увагу на визначенні гарантій прав і свобод особи. Дуже часто під гарантіями розуміють також певні фактори або різноманітні умови забезпечення прав і свобод. Обґрунтуйте, чому фактори та умови самі по собі не належать до гарантій. У рамках відповіді на питання необхідно окреслити головне призначення та передумови гарантій, які забезпечують реальну можливість ефективного здійснення, охорони та захисту прав і свобод особи.

Питання для самоконтролю

1. Яке співвідношення правового і фактичного статусу особи в суспільстві?
2. Як пов'язані між собою права, свободи і обов'язки?
3. Які існують засоби забезпечення прав і свобод?
4. З яких елементів складається правовий статус особи?

Теми рефератів

1. Співвідношення прав і свобод людини: теоретичні аспекти.
2. Міжнародних захист прав людини.

Література [2; 4; 12; 21; 23; 38; 51; 70; 89; 102; 118]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Алексеев С. С.* Восхождение к праву. — М., 2002.
2. *Алексеев С. С.* Теория права. — М., 1994.
3. *Венгеров А. Б.* Теория государства и права. — М., 2000.
4. *Комаров С. А.* Теория государства и права. — М., 1999.
5. *Котюк В. О.* Теория права. Курс лекцій. — К.: Вентурі, 1996.
6. *Марченко М. Н.* Проблемы теории государства и права. — М., 1999.

7. *Нерсесянц В. С.* Философия права. — М., 1997.
8. *Общая теория права и государства* / Под ред. В. В. Лазарева. — М.: Юристъ, 2000.
9. *Онищенко Н. М.* Правова система: проблеми теорії. — К., 2002.
10. *Проблемы общей теории права и государства* / Под ред. В. С. Нерсесянца. — М., 2001.
11. *Рябов С. Г.* Політологічна теорія держави. — К.: Тандем, 1996. — 239 с.
12. *Скакун О. Ф.* Теория государства и права. — Харьков, 2000.
13. *Сурилов А. В.* Теория государства и права. — Киев; Одесса, 1989.
14. *Теория государства и права* / Под ред. Г. Н. Манова. — М., 1995.
15. *Теория государства и права* / Под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова. — М., 1998.
16. *Тихомиров Ю.* Курс сравнительного правоведения. — М., 1996.
17. *Юридична енциклопедія (багатотомне видання)* — К., 1998. — 2001.

Додаткова

18. *Агеева Е. А.* Юридическая ответственность в государственном управлении. — Л., 1990.
19. *Аграновская Е. В.* Правовая культура и обеспечение прав личности. — М., 1988.
20. *Алексеев С. С.* Право. Опыт комплексного исследования. — М., 1999.
21. *Алексеев С. С.* Философия права. — М., 1998.
22. *Антологія української юридичної думки.* — К., 2002.
23. *Аппарат государственного управления: интересы и деятельность.* — К., 1993.
24. *Аристотель.* Афинская полития. — М., 1937.
25. *Аристотель.* Политика // Соч.: В 4 т. — М., 1988. — Т. 4.
26. *Бахрах Д. Н.* Действие правовой нормы во времени // Сов. государство и право. — 1991. — № 12.
27. *Бережнов А. Г.* Права личности: некоторые вопросы теории. — М., 1991.
28. *Берштейн Д. И.* Правовая ответственность как вид социальной ответственности и пути ее обеспечения. — Ташкент, 1989.
29. *Бобровник С. В., Богінич О. Л.* Систематизація законодавства України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. — К., 1994.
30. *Бобровник С. В.* Нормотворча діяльність та проблеми систематизації законодавства // Правова держава. — К., 1997. — Вип. 8.

31. *Бобровник С. В.* Правове регулювання суспільних відносин та реалізація права // *Правова держава*. — К., 1996. — Вип. 7.
32. *Богинич О. Л.* Проблеми реалізації підзаконних нормативних актів // *Правова держава*. — К., 1996. — Вип. 7.
33. *Богинич О. Л.* Співвідношення законів та підзаконних нормативних актів у процесі систематизації законодавства // *Правова держава*. — К., 1997. — Вип. 8.
34. *Братусь С. Н.* Юридическая ответственность и законность. — М., 1978.
35. *Воеводин Л. Д.* Юридический статус личности в России. — М., 1997.
36. *Вопленко Н. Н.* Официальное толкование норм права. — М., 1976.
37. *Всеобщая декларация прав человека как международный стандарт правового положения личности в Украине*. — Луганск, 1999.
38. *Гавриленко Г.* Правова держава і правова культура // *Право України*. — 1993. — № 1.
39. *Гавриленко Д. А.* Правовое государство и дисциплина. — Минск, 1991.
40. *Гаджиев К. С.* Введение в политическую науку. — М., 1997.
41. *Гегель Г.* Философия права. — М.: Мысль, 1990.
42. *Гельвеций К.* Об уме // *Соч.*: В 2 т. — М., 1973. — Т. 1.
43. *Гоббс Т.* Левиафан или материя, форма и власть. — М., 1936.
44. *Гоббс Т.* О гражданине // *Избр. философ. произвед.*: В 2 т. — М., 1960.
45. *Головченко В. В.* Правореалізація як функція судової влади // *Правова держава*. — К., 1996. — Вип. 7.
46. *Головченко В. В.* Система права і комплексні правові спільності // *Правова держава*. — К., 1997. — Вип. 8.
47. *Гревцов Ю. Н.* Правовые отношения и осуществление права. — Л., 1987.
48. *Громадянське суспільство в Україні: Проблеми становлення*. — К., 1997.
49. *Гроций Г.* О нраве войны и мира. — М., 1956.
50. *Гумплович Л.* Общее учение о государстве. — СПб., 1910.
51. *Давид Р.* Основные правовые системы современности. — М., 1996.
52. *Денисов В. Н.* Міжнародне право як складова частина правової системи України // *Проблеми гармонізації законодавства України*.

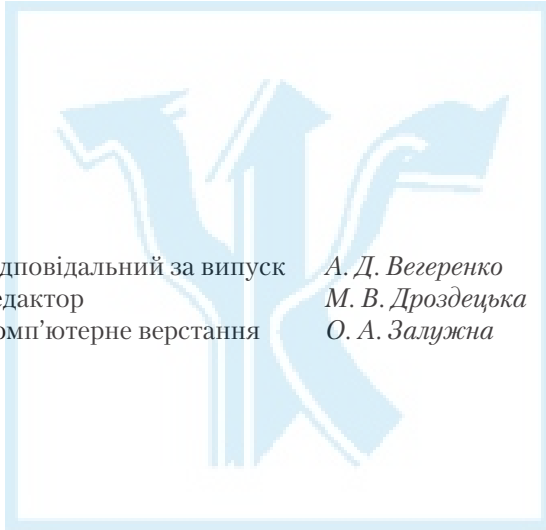
- ни з міжнародним правом: Матеріали наук.-практ. конф., жовтень, 1998. — К., 1998. — С. 64–68.
53. *Денисов Ю. А.* Общая теория правонарушения и ответственности. — Л., 1983.
 54. *Дубинин Н. П. и др.* Генетика, поведение, ответственность. — М., 1989.
 55. *Дудин А. П.* Диалектика правоотношений. — Саратов, 1983.
 56. *Завадская Л. Н.* Механизм реализации права. — М., 1992.
 57. *Загальна теорія держави і права / За ред. В. В. Копейчикова.* — К., 2000.
 58. *Заец А. П.* Система советского законодательства. — К., 1987.
 59. *Заець А. П.* Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. — К., 1999. Ідеологія державотворення в Україні: Історія і сучасність. — К., 1997.
 60. *Законодавство: проблеми ефективності / В. Б. Аверьянов, В. П. Денисов, В. Ф. Сіренко та ін.* — К., 1995.
 61. *Зивс С. Л.* Источники права. — М., 1981.
 62. *Ильин И. А.* О сущности правосознания. — М., 1993.
 63. *Казимирчук В. П.* Право и методы его изучения. — М., 1965.
 64. *Карташев В. Н.* Юридическая деятельность, понятие, структура, ценность. — Саратов, 1989.
 65. *Карташкин В. А.* Права человека в международном и внутригосударственном праве. — М., 1995.
 66. *Карташов В. Н.* Применение права. — Ярославль, 1990.
 67. *Кашанина Т. В.* Происхождение государства и права. Современные трактовки и новые подходы. — М., 1999.
 68. *Кельзен Г.* Общее учение о праве. — Вена, 1967.
 69. *Керимов Д. А.* Культура и техника законодательства. — М., 1991.
 70. *Кистяковский Б. А.* Социальные науки и право. — М., 1916.
 71. *Коваленко А. И.* Правовое государство: концепции и реальность. — М., 1993.
 72. *Козлихин И. Ю.* Идея правового государства: История и современность. — СПб., 1993.
 73. *Колізії у законодавстві України; проблеми теорії і практики.* — К., 1996.
 74. *Колодій А. М.* Принципи права України. — К., 1998.
 75. *Коментар до Конституції України / В. Б. Авер'янов, В. Ф. Бойко та ін.* — К., 1998.
 76. *Конституція України — основа подальшого розвитку законодавства* — К., 1997.

77. *Кросс Р.* Прецедент в английском праве. — М., 1985.
78. *Кудрявцев В. Н.* Правовое поведение: норма и патология. — М., 1982.
79. *Лазарев В. В.* Пробелы в праве и пути их устранения. — М., 1981.
80. *Малинова И. П.* Философия правотворчества. — Екатеринбург, 1996.
81. *Манов Г. И.* Признаки государства: Новые прочтения. — М., 1993.
82. *Міжнародна Хартія прав людини: Зб. документів.* — К.: Наук. думка, 1991. — 48 с.
83. *Молчанов Д. Л.* Правовая культура в социальной жизни // Правоведение. — 1991. — № 1.
84. *Монтескье Ш.* О духе законов // Изб. призыв. — М., 1955.
85. *Мороз О. О.* Наукові засади законотворчого процесу в Україні // Правова держава. — К., 1997.
86. *Мялкин В. А.* Взаимосвязь правосознания с нормой права // Власть силы. Сила власти. — М., 1996.
87. *Нурпенсов Е. К.* Психология правомерного поведения. — Алма-Ата, 1984.
88. *Общая теория государства и права: Академический курс: В 3 т. /* Под ред. М. Н. Марченко. — М., 2000.
89. *Одинцова А. В.* Гражданское общество. Прошлое, настоящее, будущее // Социально-полит. науки. — 1991. — № 12. — С. 40–48.
90. *Оксамытный В. В.* Правомерное поведение личности. — К., 1985.
91. *Омельченко О. Л.* Идея правового государства; истоки, перспективы, причины. — М., 1994.
92. *Пархоменко Н. М.* Договір в системі права України. — К., 1998.
93. *Платон.* Государство // Соч. — М., 1972. — Т. 3. — Ч. 1.
94. *Погорілко В. Ф., Малишко М.* Правова система — система права — система законодавства // Право України. — 1993. — № 9.
95. *Поленина С. В.* Качество закона и эффективность законодательства. — М., 1993.
96. *Политические проблемы теории государства.* — М., 1993.
97. *Права человека /* Отв. ред. Е. А. Лукашева. — М., 1999.
98. *Рабінович П. М.* Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних положень). — Х.: Право, 1997. — 63 с.
99. *Ранние формы политической организации: от первобытности до государственности.* — М., 1995.

100. *Решетников Ф. М.* Правовые системы стран мира: Справочник. — М., 1993.
101. *Рожкова Л. И.* Принципы и методы типологии государства и права. — Саратов, 1984.
102. *Рыбушкин Н. Н.* Запрещающие нормы в советском праве. — Казань, 1990.
103. *Сальгин Е. Н.* Теократическое государство. — М., 1999.
104. *Семитко А. П.* Развитие правовой культуры как правовой прогресс. — Екатеринбург, 1996.
105. *Скрипнюк О. В.* Соціально-правова держава. — К., 2001.
106. *Скрипнюк О. В.* Теоретико-методологічні засади формування та розвитку громадянського суспільства і правової держави в Україні. — К.: Хрещатик, 1995. — 216 с.
107. *Социальное государство и защита прав человека / Е. А. Лукашева* (отв. ред.) — М.: РАН, 1994. — 147 с.
108. *Тарасюк В. М.* Юридична, законодавча та кодифікаційна техніка // *Правова держава. Щорічник наук. пр.* — К., 1997.
109. *Татаринцева Е. В.* Правовое воспитание. — М., 1990.
110. *Теория юридического процесса.* — Харьков, 1985.
111. *Титарчук О. А.* Звичай і право. — Х., 1995.
112. *Тихомиров Ю. А.* Теория закона. — М., 1982.
113. *Ткаченко Ю. Г.* Методологические вопросы теории правоотношений. — М., 1980.
114. *Фандалюк О. В.* Правозастосувальні акти-дії. — К., 1999.
115. *Филонов В. П.* Состояние, причины преступности в Украине и ее предупреждение. — Донецк: Донеччина, 1999.
116. *Цицерон.* Диалоги о государстве и законах. — М., 1966.
117. *Четвернин В. А.* Демократическое конституционное государство. — М., 1993.
118. *Шаповал В. М.* Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз. — К.: Програма Л, 1995. — 136 с.
119. *Шумак І.* Поняття громадянських прав і свобод людини в Україні // *Право України.* — 1999. — № 10. — С. 14–16.
120. *Щедрова Г. П.* Громадянське суспільство, правова держава і політична свідомість громадян. — К., 1994.
121. *Энгельс Ф.* Происхождение семьи, частной собственности и государства. — М., 1985.
122. *Юридичний словник-довідник.* — К., 1996.
123. *Язык закона.* — М., 1990.
124. *Якушик В. М.* Государство переходного типа. — К., 1991.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Загальні вказівки щодо самостійної роботи.....	3
Тематичний план самостійної роботи з дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права”	6
Список літератури	12

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп'ютерне верстання *О. А. Залужна*

Зам. № ВКЦ-3808

Підр. до друку 19.11.08. Формат 60×84/16. Папір офсетний
Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк арк. 1,05. Обл.-вид. арк. 0,88. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*